21.10.2022

Sosiaali- ja terveysministeriön vastine StV:lle 21.10.2022

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain, sosiaalihuoltolain ja sosiaalihuoltolain 52 § muuttamisesta (178/2022 vp)

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan valiokuntaneuvos Harri Sintonen on välittänyt sähköpostiviestin 20.10.2022. Valiokunta käsitteli 20.10.2022 AMK-harjoittelukorvauksia ja halusi vielä lisäselvitystä seuraavista asioista: Kattavatko esitetyt lainmuutokset ja siten korvausmahdollisuus myös sellaiset järjestöjen tarjoamat harjoittelupaikat, joissa ei ole kyse varsinaisesta myytävien palvelujen tuottamisesta? Esimerkkinä mainittiin Tampereen sydänsairaalan yhteydessä toimiva Sydänliiton toimipiste sekä esimerkiksi potilas- ja omaisjärjestöjen tarjoamat harjoittelupaikat (Edellyttäen tietysti, että harjoittelusta on sovittu AMK:n kanssa.). Tulisiko asiaa vielä täsmentää pykälissä tai perusteluissa, jos tällaisten harjoittelupaikkojen halutaan kuuluvan korvausten piiriin? Valiokunnan on tarkoitus jatkaa asian käsittelyä 26.10.2022.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että hallituksen esityksen tavoitteena on vaikuttaa siihen, että sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille on tarjolla riittävästi harjoittelupaikkoja ja että opiskelijan saama ohjaus on laadukasta ja vastaa koulutukselle asetettuja tavoitteita. Tavoitteena on tukea mahdollisimman hyvät ammatilliset valmiudet omaavan henkilöstön valmistumista sosiaali- ja terveysalalle ja siten myös edistää sosiaali- ja terveysalan henkilöstön riittävyyttä sekä saatavuutta. Hallituksen esityksen mukaisesti sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyvästä ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta aiheutuvien kustannusten korvaus perustuisi ammattikorkeakoulun kanssa tehtyyn sopimukseen ja sopimuksen mukaisesti toteutuneisiin harjoitteluviikkoihin.

Hallituksen esityksen mukaan sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoihin sisältyvästä harjoittelusta suoritettaisiin valtion varoista korvausta hyvinvointialueille, HUS-yhtymälle, Helsingin kaupungille, kunnille ja kuntayhtymille, yksityisiä sosiaali- ja terveydenhuollon tai varhaiskasvatuksen palveluja tuottaville yksiköille sekä Ahvenanmaan maakuntahallitukselle.

Hallituksen esityksen perusteluosassa (Yrityksiin kohdistuvat vaikutukset 4.2.4 ja Säännöskohtaiset perustelut 7.1, 7.2) selvennetään yksityisiä sosiaali- ja terveydenhuollon ja varhaiskasvatuksen palveluja tuottavia yksiköitä. Yksityisiä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavilla yksiköillä tarkoitettaisiin yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990) tarkoitettuja toimintayksiköitä sekä yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011) tarkoitettuja toimintayksiköitä, jolloin korvaukseen olisi oikeutettu niitä ylläpitävä palveluntuottaja. Yksityisellä varhaiskasvatuksen toimintayksiköllä tarkoitettaisiin varhaiskasvatuslain 9. luvun mukaisen luvan saanutta toimijaa. Korvauksen osoituksen edellytyksenä olisi sosiaali- ja terveydenhuollon tai varhaiskasvatuksen toimintayksikön ja ammattikorkeakoulun välinen sopimus, jossa muiden velvoitteiden ohella sovitaan harjoittelupaikkojen lukumäärästä ja siitä, miten ne kohdentuvat sosiaali- ja terveysalan koulutuksiin. Sekä yksityisten että julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden näkökulmasta tavoitteena on koulutuksen ja siihen liittyvän harjoittelun laadun ylläpitäminen ja parantaminen, jotta sosiaali- ja terveysalalle saadaan mahdollisimman pätevää ja ammattitaitoista henkilöstöä. Muutos osaltaan tukee laatuvaatimukset täyttävien yksityisten toimintayksiköiden käyttämistä harjoittelun järjestämiseen, jolloin voidaan hyödyntää laajempaa koulutus- ja harjoittelutoiminnan kapasiteettia. Muutos edistää hyvät ammatilliset valmiudet omaavan henkilöstön valmistumista sosiaali- ja terveysalalle ja siten myös sosiaali- ja terveysalan henkilöstön riittävyyttä sekä saatavuutta.

Yksityisestä terveyspalvelusta annetun lain mukaan yksityisillä terveydenhuollon palveluilla tarkoitetaan laboratoriotoimintaa; radiologista toimintaa ja muita siihen verrattavia kuvantamis- ja tutkimusmenetelmiä; muita terveydentilan tai sairauden toteamiseksi taikka hoidon määrittelemiseksi tehtäviä tutkimuksia ja toimenpiteitä; fysioterapeuttista toimintaa ja muita suorituskykyä parantavia ja ylläpitä-

viä toimenpiteitä ja terapioita; työterveyshuoltoa; lääkäri- ja hammaslääkäripalveluja ja muuta terveyden- ja sairaanhoitoa sekä näihin rinnastettavia palveluja; hierontaa; sekä sairaankuljetuspalveluja. Palvelujen tuottajalla tarkoitetaan sellaista yksittäistä henkilöä taikka yhtiötä, osuuskuntaa, yhdistystä tai muuta yhteisöä taikka säätiötä, joka ylläpitää terveydenhuollon palveluja tuottavaa yksikköä, sekä sairaankuljetuspalveluja tarjoavaa itsenäistä ammatinharjoittajaa. Palvelujen tuottajana ei pidetä muuta itsenäistä ammatinharjoittajaa tai työnantajaa, joka järjestää itse työterveyshuoltolaissa (1383/2001) tarkoitetut työterveyshuoltopalvelut. Itsenäisellä ammatinharjoittajalla tarkoitetaan sellaista terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettua terveydenhuollon ammattihenkilöä, joka harjoittaa itsenäisesti ammattiaan. Palvelujen tuottajalla on oltava lupaviranomaisen myöntämä lupa terveydenhuollon palvelujen antamiseen. Ennen kuin itsenäinen ammatinharjoittaja antaa laissa tarkoitettuja terveyden- ja sairaanhoidon palveluja, hänen tulee tehdä kirjallinen ilmoitus toiminnastaan aluehallintovirastolle.

Yksityisestä sosiaalipalvelusta annetun lain mukaan yksityisillä sosiaalipalveluilla tarkoitetaan sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 §:n mukaisia palveluja sekä niiden järjestämiseen liittyvää sosiaalialan ammatillista ohjausta ja neuvontaa, joita yksityinen henkilö, yhteisö tai säätiö taikka julkisyhteisön perustama liikeyritys tuottaa korvausta vastaan liike- tai ammattitoimintaa harjoittamalla. Toimintayksiköllä tarkoitetaan toiminnallista kokonaisuutta, jossa tuotetaan asiakkaalle laissa tarkoitettuja palveluja. Yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajan, joka jatkuvasti tuottaa ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja, on saatava lupaviranomaiselta lupa palvelujen tuottamiseen ennen toiminnan aloittamista ja olennaista muuttamista. Lupa kattaa kaikki palvelujen tuottajan toimintayksiköt, joissa tuotetaan ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja. Luvanvaraisuus ei koske sosiaalihuoltolain 19 a §:n 4 momentissa tarkoitettua vuorokaudenajasta riippumatta järjestettävää kotihoitoa eikä 21 b §:ssä tarkoitettua yhteisöllistä asumista. (26.8.2022/792). Yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajan, joka tuottaa muita kuin ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja, on tehtävä kirjallinen ilmoitus toiminnasta ennen sen aloittamista tai olennaista muuttamista hyvinvointialueelle, jossa palveluja tuotetaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että yhdistysmuotoinen palvelutuotanto kuuluu lähes kauttaaltaan molempien yksityistä sosiaali- ja terveyspalvelua ohjaavien lakien soveltamisalaan. Yksityisen terveydenhuollon ja yksityisen sosiaalihuollon välillä on eroa toiminnan vastikkeellisuuden huomioon ottamisen osalta. Laki yksityisestä terveydenhuollosta soveltuu myös yhteisöihin, jotka antavat terveydenhuollon palvelua väestölle muutoin kuin liike- tai ammattitoimintana. Toisin sanoen myös muussa kuin ansaintatarkoituksessa annettu terveydenhuollon palvelu kuuluu lain soveltamisalaan, ja siten myös nyt käsiteltävän esityksen korvausten piiriin. Laki yksityisistä sosiaalipalveluista puolestaan on sidottu palveluiden antamiseen liike- tai ammattitoimintana. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että toiminnalla pitäisi tavoitella voittoa vaan palvelua voidaan antaa myös omakustanteisesti, mutta sinänsä vastikkeellisuus on vaatimus sille, että toiminta kuuluu lain soveltamisalaan. Tällöin vastikkeeton toiminta ei ole lain, eikä myöskään nyt ehdotetun korvausjärjestelmän piirissä. On kuitenkin huomattava, että yhteisöllä saattaa kuitenkin olla sekä luvan- että ilmoituksenvaraista liike- tai ammattitoimintana harjoitettavaa toimintaa että vastikkeetonta toimintaa. Esityksen mukaisesti korvausmahdollisuus koskee kaikkia yhteisöjä, joilla sinänsä on lupa tai rekisteröinti mainittujen lakien nojalla.

Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan valtion varoista korvattavan harjoittelun osalta on tarkoituksenmukaista, että se suoritetaan toimintayksiköissä, joilla on edellytykset palvelutoimintaan ja joissa harjoittelun laatu voidaan varmistaa. Rajaus perustuu siihen, että ao. lakien mukaisesti rekisteröidyn tai luvan omaavan toimijan osalta asianmukaisen palvelutoiminnan edellytykset on varmennettu viranomaismenettelyssä, ja ne ovat myös toiminnanaikaisen valvonnan piirissä. Tällöin harjoittelua järjestävä ammattikorkeakoulu voi varmistua perusedellytyksistä kontrolloimalla tämän viranomaishyväksynnän, ja keskittyä harjoittelusopimuksissa harjoittelun laatuseikkoihin. Samalla varmistetaan sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden valmiudet toimia sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä valmistumisen jälkeen.